

Lanaken - Ruimte voor bomen

Datum laatste aanpassing 18 april 2018

Omschrijving

De gemeente Lanaken besliste in 2012 om een bomenplan op te stellen. Er werd immers voor verschillende locaties vastgesteld dat de aanwezige bomen op het openbaar domein niet of minder goed geschikt waren voor die specifieke locatie. Wanneer bomen niet geschikt zijn voor een bepaalde locatie, krijgen ze meestal niet de kans om volwaardig uit te groeien en geven ze aanleiding tot klachten van burgers, zoals bladval en schaduw.

De gemeente stelde een bomenplan op waarin de bomen verdeeld worden in drie categorieën al naar gelang de locatie:

- categorie 1: zeer grote bomen die veel ruimte ter beschikking hebben, bijvoorbeeld in parken
- categorie 2: middelgrote bomen op plaatsen waar nog relatief veel ruimte is, bijvoorbeeld op pleinen
- categorie 3: kleine bomen die weinig ruimte nodig hebben, bijvoorbeeld in smalle straten

Per categorie werden vijf mogelijke bomen geselecteerd. De geselecteerde bomen moesten aan zoveel mogelijk van de volgende criteria voldoen:

- inheems zijn
- niet druipen
- nectar produceren voor bijen (drachtbomen)
- goed snoei verdraaien (omwille van soms wijzigende ideeën of de gewenste snoeiwijze)
- blad dragen dat snel verteert

Enkele voorbeelden van geselecteerde bomen per categorie:

- categorie 1: *Quercus robur* (zomereik), *Tilia cordata* (winterlinde)
- categorie 2: *Acer campestre* "Elsrijk" (verldesdoorn), *Parrotia persica* (Perzisch Ijzerhout)
- categorie 3: *Prunus "Umineko"* (Chinese sierkers), *Cornus mas* (gele kornoelje)

Het bomenplan werd voorgelegd aan en goedgekeurd door de milieuraad en het college van burgemeester en schepenen.

Jaarlijks voorziet de gemeente Lanaken een budget van 40 000,00 euro om de bomen op het grondgebied waar nodig te vervangen door nieuwe, beter geschikte bomen of om bijkomende bomen aan te planten. Zo kan elk jaar een deel van het bomenplan uitgevoerd worden.

De bestekken voor de aankoop van nieuwe bomen worden door de groendienst opgemaakt en de werken worden in eigen beheer uitgevoerd.

Met dit jaarlijkse budget worden ook studies (onderzoek vitaliteit) gefinancierd en speciale snoeiwerken uitgevoerd om monumentale lanen te versterken. Deze snoeiwerken worden uitgevoerd door European Tree Workers.

Voorbeeld van uitgevoerde aanplanting:

In 2017 werden 78 oude laanbomen gekapt in de Schrijverswijk. De bomen waren erg oud en droegen niet langer bij aan het karakteristieke beeld van de wijk. Er waren ook regelmatig klachten van bewoners.

In de plaats van de gekapte bomen kwamen 97 nieuwe bomen, namelijk de *Prunus* "Umineko". Deze boom uit categorie drie is zeer onderhoudsvriendelijk en heeft een weelderige bloei.

Voorafgaand aan het kappen werd een open communicatie gevoerd naar de bewoners. Zij kregen allemaal een brief in de bus met hierin meer uitleg over de reden(en) van het kappen van de bomen en de geplande heraanplant. Op die manier werd voldoende draagvlak gecreëerd bij de bevolking.

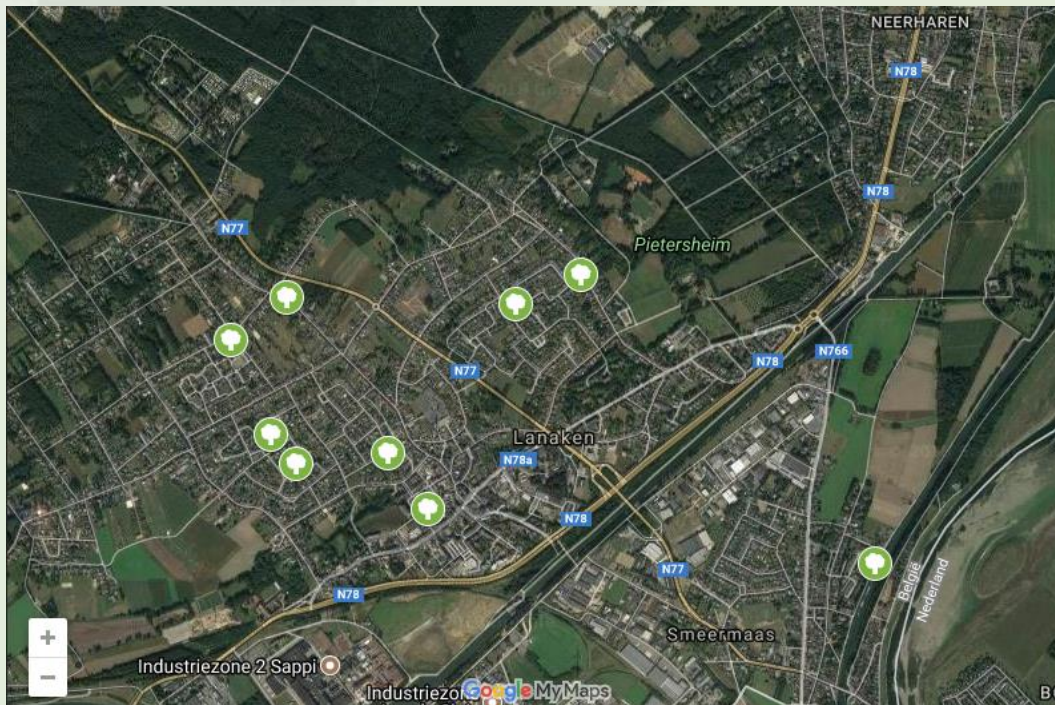
De gemeente Lanaken stapte ook in in het project "Ruimte voor bomen" van Limburg.net en het Centrum Duurzaam Groen en ondertekende daarvoor de engagementsverklaring.

Via dit project worden gemeenten gemotiveerd en ondersteund om klimaatbomen aan te planten op het openbaar domein. Hierbij wordt rekening gehouden met de soortkeuze, de grootte van de boom, de locatie en het beheer achteraf, zodat de klimaatbomen kunnen uitgroeien tot volwassen bomen en zij over enkele decennia mee kunnen zorgen voor een aangename en gezonde omgeving.

Een gemeente kan voorstellen voor locaties doorgeven aan het Centrum Duurzaam Groen. Zij screenen die locaties op geschiktheid. Belangrijk is dat de locaties steeds in binnengebied moeten gelegen zijn (in de buurt van woon- of werkomgeving). Wanneer de locaties goedgekeurd worden, wordt samen bekeken welke boomsoort het beste past. Centrum Duurzaam Groen stelde daarvoor een lijst op van ongeveer 30 mogelijke klimaatboomsoorten. Nadat de bomen gekozen zijn, plaatst het Centrum Duurzaam Groen de bestelling en kunnen de bomen nadien op afroep geleverd of afgehaald worden.

In het kader van dit project werden in Lanaken ondertussen 44 bomen aangeplant. De aanplant werd verspreid over negen locaties in dichtbebouwd gebied, zoals St. Servaeskerk, Bessemerstraat en Molenweidestraat. Voor deze locaties werd gekozen voor de *Tilia cordata* (winterlinde).

Op de website van het project Ruimte voor bomen, wordt steeds bijgehouden op welke locaties al klimaatbomen aangeplant werden (www.centrumduurzaamgroen.be/klimaatbomen). Voor Lanaken geeft dit het volgende beeld:

Ook in 2019 en 2020 worden jaarlijks nog 50 klimaatbomen voorzien in Lanaken.

Inspiratie/aanleiding

Bomen zijn om vele redenen erg nuttig, maar ze zijn spijtig genoeg vaak ook het onderwerp van klachten door burgers. Het is dus uiterst belangrijk om te zorgen dat de juiste boom op de juiste plaats komt te staan, zodat die boom tijd en ruimte krijgt om uit te groeien tot een volwassen boom, zonder voor overlast te zorgen.

In de toekomst zal het belang van bomen zeker nog toenemen. We weten immers dat de klimaatverandering, die zich al heeft ingezet en ook niet meer omkeerbaar is, de komende jaren pas goed zijn gevolgen gaat laten zien en voelen. Bij die gevolgen horen onder andere warmere zomers met meer hittedagen, langere periodes van droogte en intense stortbuien. Bomen kunnen ons op verschillende vlakken helpen om beter om te gaan met deze gevolgen.

Ook al kunnen we de gevolgen van de klimaatverandering niet meer omkeren, toch moeten we blijvend inzetten op het terugdringen van onze CO₂-uitstoot. En ook daar kunnen bomen in bijdragen.

Welke ecosystemediensten leveren bomen aan ons?

- Bomen nemen CO₂ op uit de lucht en zetten die om in zuurstof en biomassa. De zuurstof zetten ze terug vrij.
- Bomen filteren als het ware de lucht, door fijn stof vast te houden op de bladeren en schors. Wanneer het regent spoelt het fijn stof af naar de bodem en kan het dus niet meer in onze longen terecht komen.
- Bomen gaan het hitte-eiland effect in stedelijke omgeving tegen. Ze geven schaduw en verhinderen dat de warmte van het zonlicht opgeslagen wordt in de onderliggende bodem, zodat het nadien niet terug moet afgegeven worden aan de omgeving. De energie die de bomen opnemen via het zonlicht, zetten ze om in waterdamp, met een hogere luchtvochtigheid en verkoeling tot gevolg.
- Bomen dragen bij tot een betere waterhuishouding, omdat het hemelwater vlot in de bodem kan dringen op plaatsen waar bomen en ander groen is aangelegd in plaats van ondoordringbare verhardingen.
- Bomen verhogen de biodiversiteit in onze omgeving, omdat ze een nest- en schuilplaats vormen voor onder andere vogels en insecten. Ze leveren ook voedsel, bijvoorbeeld nectar voor bijen.
- Bomen hebben een positieve invloed op de gezondheid van mensen en hebben een recreatieve waarde

Door de vele ecosystemediensten die bomen ons leveren betalen ze zich op termijn dubbel en dik terug. Voor de meeste positieve eigenschappen van bomen geldt dat die pas goed tot hun recht komen wanneer de boom voldoende kan uitgroeien. De positieve eigenschappen zijn ook niet voor alle bomen even groot. Daarom is de keuze van de juiste boom voor de juiste plaats cruciaal.

Dit alles vormde de aanleiding voor de gemeente Lanaken om een doordachte visie uit te werken en een bomenplan op te stellen.

Betrokkenen

Gemeente Lanaken, Centrum Duurzaam Groen

Timing

- In 2012 stelde de gemeente Lanaken zijn bomenplan op. Sindsdien wordt elk jaar een deel van het plan uitgevoerd.
- In het voorjaar van 2018 werden de eerste 44 klimaatbomen in het kader van het project "Ruimte voor bomen aangeplant". Ook in 2019 en 2020 zullen nog klimaatbomen aangeplant worden.

Communicatie

- De communicatie gebeurt onder andere via de gemeentelijke website en nieuwsbrieven
- Bewoners van buurten waar gewerkt zal worden krijgen telkens een brief met alle nodige informatie.

Resultaten (stand van zaken 2018-04-18)

- Er werden in totaal +/- 400 bomen aangeplant.
- Via het jaarlijkse bomenbudget werd ook een studie uitgevoerd naar de vitaliteit van monumentale laanbomen. Na de studie werden speciale snoeiwerken uitgevoerd om de monumentale bomen te versterken.
- Er komen minder klachten van inwoners, zij zijn tevreden met de nieuwe bomen

Financieel

- De gemeente Lanaken voorziet sinds 2012 een vast budget van 40 000,00 euro per jaar voor de aanplant van nieuwe bomen.
- De klimaatbomen die aangeplant worden in het kader van het project "Ruimte voor bomen" worden betaald via het CO₂-fonds van Limburg.net.

Mogelijke financiële en inhoudelijke ondersteuning

- Via het project "Ruimte voor bomen" wordt jaarlijks een budget van 0,20 euro per Limburger vrijgemaakt uit het CO₂-fonds voor het aanplanten van klimaatbomen.
- Het Centrum Duurzaam Groen biedt de gemeenten ondersteuning bij het kiezen van locaties en boomsoorten, het aanplanten en onderhoud van de bomen, het uitwerken van een bomenvisie, ...

Sterke punten

- Het bewust en doordacht omgaan met het bestaande en toekomstige bomenbestand levert heel wat voordelen: verjonging van het bomenbestand, uniforme lanen, meer nectar voor bijen, minder onderhoud en minder klachten
- Het aanplanten van extra bomen in dichtbebouwde wijken draagt zowel bij aan klimaatmitigatie (reductie van CO₂) als aan klimaatadaptatie (verminderen van hittestress, verbeteren van waterhuishouding, ...)

Tips

- Voorafgaand aan elke ingreep is een goede communicatie naar de burgers aangewezen
- Ook het bestuur moet goed ingelicht worden over de manier van aanpak van het bomenbestand. Op die manier dragen zij mee dezelfde visie uit naar burgers toe.

Voorbeelddocumenten

- Brief bewoners wijk Pannestraat
- Informatie op de website van de gemeente:
[www.lanaken.be/Nieuwberichten/Gemeente maakt ruimte voor 44 klimaatbomen](http://www.lanaken.be/Nieuwberichten/Gemeente_maakt_ruimte_voor_44_klimaatbomen)
- Engagementsverklaring project “Ruimte voor bomen”

Contact:

Rob Holtappels, werkleider groendienst, rob.holtappels@lanaken.be, T 089 48 08 61
Kristof Odeur, projectverantwoordelijke Ruimte voor Bomen, Centrum Duurzaam Groen,
kriftof.odeur@centrumduurzaamgroen.be, T 089 44 90 25